

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 63638-07-20 פניני נ' קיבוץ איל ואח'

מספר בקשה: 2

לפני כבוד השופטת ריקי שמולביץ

התובע	דב פניני
	ע"י ב"כ עו"ד אוסנת נווה ו/או עו"ד כרמית דורון ו/או עו"ד דניאלה יעקובי
	נגד
הנתבעים	1. קיבוץ איל 2. חקלאי איל השרון - אגודה שיתופית חקלאית בע"מ ע"י ב"כ עו"ד יעקב רוזנבוים

ספרות:

חיים נועם, עופר נועם **אגודות שיתופיות - הלכות ופסיקה**
 חיים נועם **אגודות שיתופיות הלכות ופסיקה**
 סמדר אוטולנגי **אגודות שיתופיות - דין ונוהל**

חקיקה שאוזכרה:

תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), תשנ"ו-1995: סע' 2
 תקנות האגודות השיתופיות (שיוך דירות בקיבוץ מתחדש), תשס"ו-2005
 חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 5(2)
 פקודת האגודות השיתופיות
 תקנות האגודות השיתופיות (חברות), תשל"ג-1973: סע' 5(א)(1)

מיני-רציו:

* התובע, יורש של חברת קיבוץ שנפטרה, אינו זכאי לתקוף את החלטת הקיבוץ בעניין ביטול שיוך דירות ואינו זכאי לזכויות בבית המגורים של המנוחה בקיבוץ ומסירת החזקה בו לידי. עם זאת, התובע זכאי לקבל פדיון כספי בגין זכות המגורים של המנוחה.

* אגודות שיתופיות – קיבוץ – שיוך דירות

* אגודות שיתופיות – קיבוץ – חברים

* דיון אזרחי – סילוק על הסף – קבלתו

בקשת הנתבעים לסילוק התביעה נגדם על הסף. בכתב התביעה ביקש התובע להצהיר על ביטול החלטה שביטלה שיוך בתי המגורים לחברי הקיבוץ, לקבוע כי החלטת השיוך תקפה וכי התובע הוא הבעלים של הזכויות החוזיות לקבלת זכויות חכירה לדורות מרמ"י בגין בית המגורים של אחותו המנוחה.

בית המשפט המחוזי נעתר לבקשה בחלקה ופסק:

"חברות" בקיבוץ או "זכות לחברות" בקיבוץ אינה ניתנת להעברה ואינה עוברת בירושה. בהתאם, יורש של חבר קיבוץ שנפטר, אינו זכאי לקבל בירושה את עצם החברות בקיבוץ, ואין הוא נכנס לנעלי הנפטר בהקשר זה. התובע בענייננו אינו חבר קיבוץ, ומעמדו כיוורש של המנוחה אינו מקנה לו חברות כזו. לפיכך, לא ברור מעמדו של התובע בבואו לתקוף את החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ. נוכח האמור, לגבי הסעד של הצהרה כי החלטת האסיפה הכללית חסרת תוקף, אין יריבות בין התובע לבין הנתבעים, לכן יש להורות על מחיקתו.

הזכות המועברת ליורש שהינו חבר קיבוץ ושאינו לו דירת קבע אחרת בקיבוץ, היא "זכות מגורים", להבדיל מזכות חוזית לקבל זכות חכירה בבית המגורים. כאשר היורש אינו חבר קיבוץ, יוחל עליו נוהל "פדיון זכויות המגורים", כלומר – זכויות כספיות. לפיכך, אפילו אם יעלה בידי התובע להוכיח את טענותיו בכתב התביעה, לא יעלה בידיו לקבל את הסעדים שהוא עתר להם – הצהרה על זכויות בבית המגורים של המנוחה בקיבוץ, פינוי בית המגורים ומסירת החזקה בו לידינו. לפיכך, יש להורות על מחיקת סעדים אלה מכתב התביעה. עם זאת, הנתבעים לא חלקו על זכותו של התובע לקבל פדיון כספי בגין זכות המגורים של המנוחה בבית המגורים ופדיון כספי בגין מניותיה באגודה. התובע רשאי לתקן את כתב התביעה כך שיכמת ויכלול את הסעדים הכספיים שאותם הוא תובע.

החלטה

מתוקנת בהתאם להחלטה מיום 19.7.21

1. לפני בקשה שהגישו קיבוץ אייל - אגודה שיתופית בע"מ (להלן: "הקיבוץ" או "האגודה") וחקלאי איל השרון- אגודה שיתופית חקלאית בע"מ (להלן: "אגודת איל השרון"), (שניהם יחד להלן: "הנתבעים"), שבמסגרתה עתרו לסלק את התביעה שהגיש נגדם מר דב פניני (להלן: "התובע") על הסף.
2. בכתב התביעה טען התובע - אחיה ויורשה הבלעדי של המנוחה ליאורה פניני ז"ל (להלן: "המנוחה") כי המנוחה התגוררה בקיבוץ מאז שנת 1975 עת הגיעה אליו כחברת גרעין המחנות העולים. לאחר סיום שירותה הצבאי התקבלה כחברה בקיבוץ והתגוררה בו עד לפטירתה ב- 13.2.2019. המנוחה התגוררה בבית מגורים הבנוי על המקרקעין הידועים כחלקה 7 בגוש 7589, והידוע כבית מס' 5028 הכולל חצר בשטח של כ-200 מ"ר (להלן: "בית המגורים").
3. בשנת 2001, או בסמוך לכך, קיבלה האגודה החלטה לשנות את מעמד הקיבוץ ל"קיבוץ מתחדש" [תקנה 2 לתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו-1995].
4. בשנת 2002 קיבלה האגודה החלטה בדבר "שיוך דירות" בקיבוץ, בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (שיוך דירות בקיבוץ מתחדש), תשס"ו-2005 (להלן: "תקנות השיוך"). במסגרת

- החלטה זו הוסבו זכויות האגודה בבתי המגורים בקיבוץ שבהם התגוררו חברי האגודה לחברים. כך הוסבו זכויות האגודה בבית המגורים למנוחה.
5. בשנת 2002, כאשר קיבלה האגודה את ההחלטה בדבר "שיוך דירות", הייתה בתוקף החלטה מס' 751 של רשות מקרקעי ישראל (להלן: "רמ"י"). ביום 27.3.2007, בעקבות פסק דין שנתן בית המשפט העליון, ביטלה רמ"י את החלטה 751, וקיבלה במקומה את החלטה מס' 979. החלטה 979 לא היטיבה עם חברי הקיבוצים, בכך, שבין היתר, הטילה עליהם חובת תשלום היוון בשיעור 33% שהגדיל משמעותית את הסכומים שנדרשו. בנוסף, החליטה רמ"י, להימנע מלחתום על בקשות חדשות להיתרי בניה כל עוד לא ישולמו דמי ההיוון במלואם ויוסדרו ענייני הרכוש האחרים בין הקיבוץ לבין רמ"י, לרבות נכסים מסחריים וחריגות, לרבות תשלום חובות עבר.
6. לטענת התובע, בניסיון לחמוק מהוראות וחובות החלטה 979, כונסה אסיפה כללית של חברי האגודה ביום 9.12.2012, שקיבלה, כמעט פה אחד (155 בעד מול 2 נגד) החלטה בדבר ביטולה של ההחלטה משנת 2002 בדבר שיוך הדירות.
7. לטענת התובע, מדובר בהחלטה למראית עין בלבד שאפשרה לאגודה לבנות יחידות דיור נוספות בקיבוץ ולשכן בהן חברים ותיקים/ בני משק/ חברים חדשים, ללא מכשולים מצד רמ"י. כל משתכן חדש שילם, במישרין או בעקיפין עבור הקרקע ומימן את הבניה.
8. לטענת התובע, מטרת האסיפה הייתה ליצור מצב פורמלי כלפי רמ"י, שלפיו אין שיוך, לאפשר לאגודה לקבל היתרי בניה, לבנות בתים חדשים ולהשאיר את השיוך על כנו, ללא כל שינוי, כאשר הן האגודה והן חבריה, מודעים לו, פועלים על פיו ומקבלים אותו כמחייב.
9. בהתייחס לאגודת חקלאי איל טען התובע כי היא נרשמה ביום 22.2.1999, במטרה לרכז בבעלותה את כלל נכסי האגודה, לרבות נכסי נדל"ן ונכסים יצרניים, ולמעט, בתי המגורים של חברי האגודה ובעלי מניותיה הם חברי הקיבוץ. בתקנון אגודת חקלאי איל נקבע כי מידי שנה יחולקו רווחיה לבעלי המניות, בתנאים שונים. למנוחה הוקצו 2,301 מניות.
10. לאחר פטירת המנוחה, פנה התובע למזכיר הקיבוץ והודיע לו כי הוא היורש היחיד של המנוחה. המזכיר הבטיח לתובע כי ישולם לו כל המגיע. התובע האמין בתום לב כי הנתבעות תשלמנה לו את המגיע ללא צורך בהתדיינות משפטית. אלא שביום 2.10.2019 קיבל את מכתבה של עו"ד אסנת נווה, ב"כ הנתבעות, אשר הודיעה לו כי זכויותיו כיוורש המנוחה "מתמצות אך ורק בזכויות שהותירה אחריה המנוחה בהתאם להחלטות המוסדות המוסמכים של הקיבוץ כפי שהתקבלו מעת לעת, לאמור – הזכות לפדיון כספי בגין זכות המגורים – בהתאם לסכום הקבוע בשומה שנמסרה לך - וכן, הזכות לפדיון כספי בגין מניות חקלאי איל השרון בהתאם לנוהל שנמסר לך זה מכבר." ב"כ הנתבעות כתבה עוד כי ביום 30.11.2019 יתפוס הקיבוץ חזקה בבית המגורים.
11. בכתב התביעה ביקש התובע מבית המשפט להצהיר כי ההחלטה שהתקבלה באסיפה הכללית מיום 9.12.2012 היא החלטה למראית עין, חסרת תוקף, וכפועל יוצא מכך כי החלטת השיוך משנת 2002 תקפה; התובע הוא הבעלים של הזכויות החוזיות לקבלת זכויות חכירה לדורות מרמ"י בגין בית המגורים; לחייב את האגודה לפנות את בית המגורים ולמסור את החזקה בו לתובע, כשהוא פנוי מכל אדם וחפץ, וכן, להורות לאגודת חקלאי איל להמציא לו בהתאם להוראות תקנונה, מסמכים ומידע בדבר הון מניותיה; מאזנים לשנים 2018-2019, תוך ציון סך

המניות המונפקות וההון העצמי ליום 31.12.2018 ויום 31.12.2019 בצירוף מסמכים המאמתים את ההון העצמי הנטען, וכן פירוט בדבר רווחים שחילקה האגודה לחבריה מאז יום 11.3.2019, בהתאם לתקנון.

הבקשה לסילוק על הסף

12. לטענת הנתבעים בבקשתם, התובע הגיש תביעה לסעד הצהרתי, למרות שמאחורי ההסעד ההצהרתי עומד בבירור, סעד כספי שביכולתו לתבוע. הימנעות התובע מלתבוע סעד כספי מעוררת חשש כי כוונתו לחמוק מתשלום אגרה כדין.

13. התובע גילה את דעתו כי הזכות היחידה המוקנית לו היא זכות כספית כאשר פנה לקיבוץ ודרש ממנו כספים מבלי להזכיר זכויות קנייניות או זכויות שימוש/חזקה בבית המגורים. למרות זאת, התביעה אשר הוגשה נוסחה כתביעה לסעד הצהרתי בלבד.

14. התובע לא פרט את שווי הסעד שאותו הוא תובע ולא שילם בגינו אגרה. לכן, יש למחוק את התביעה על הסף.

15. התביעה הוגשה בחוסר תום לב, ומהווה ניצול לרעה של הליכי משפט. התובע מגיש את תביעתו לשיעורין ולא במסגרת הליך אחד, כפי שבכוחו לעשות, ואין להתיר זאת.

16. אין לתובע מעמד לתבוע את הסעדים ההצהרתיים שלהם הוא עותר. התובע אינו חבר קיבוץ. זכויותיו הנטענות כלפי הקיבוץ הן רק מכוח היותו יורש של המנוחה, שהייתה במועד פטירתה, חברת הקיבוץ. זכויותיו של התובע כיוורש הן בהתאם לקבוע בתקנון הקיבוץ ובהחלטותיו, והן אינן כוללות זכויות קנייניות, זכות שימוש או חזקה בבית המגורים ששימש את המנוחה. לכל היותר זכאי התובע לקבל כספים בגין פדיון זכות המגורים ופדיון כספי של מניותיה באגודה.

17. הקיבוץ הוא בעל זכויות החכירה הבלעדיות בכל מקרקעי משבצת הקיבוץ, לרבות המקרקעין, שעליהם בנוי בית המגורים ששימש את המנוחה. זכויות חברי הקיבוץ בבתי המגורים שבהם הם מתגוררים מוסדרות בתקנון הקיבוץ ובהחלטותיו כפי שמתקבלות מעת לעת. למנוחה לא הוקנו זכויות קנייניות בבית המגורים. זכותה התמצתה בזכות מגורים זמנית, כבת רשות. זכות זו אינה ניתנת להורשה או להעברה.

18. עילת התביעה התיישנה. הסעד העיקרי שנתבע הוא הצהרה כי ההחלטה אודות ביטול הליך שיוך הדירות היא החלטה למראית עין, שאין לה תוקף. מדובר בהחלטה שהתקבלה בחודש דצמבר 2012, במהלך חייה של המנוחה, כ- 8 שנים עובר להגשת התביעה. לפיכך, היא התיישנה.

19. זאת ועוד, התובע, שאינו חבר קיבוץ, אינו רשאי לתקוף איזו מהחלטות הקיבוץ או לערער על הלגיטימיות שלהן, בפרט שעה שהמנוחה לא עשתה כן מעולם. מדובר בהחלטה שהתקבלה באסיפה הכללית של הקיבוץ, על פי הוראות הדין ותקנון הקיבוץ, ואושרה על ידי רשם האגודות השיתופיות. האסיפה הכללית היא הריבון של האגודה. בית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות האסיפה הכללית. התערבותו מוגבלת למקרים חריגים בלבד. בענייננו, התובע, אשר מבקש את התערבות בית המשפט, אינו בעל מעמד לעשות כן.

תשובת התובע לבקשה לסילוק על הסף

20. לטענת התובע בתשובתו לבקשה, דחיית תובענה על הסף הוא סעד קיצוני הניתן במקרים חריגים בלבד. בענייננו, הנתבעים הסתירו מהתובע מידע ומסמכים בניסיון לגזול את זכויותיו ורכושו, והשתלטו שלא כדין על בית המגורים.
21. על פי תקנון הקיבוץ, מבחינת זכויות המגיעות לחבר הקיבוץ, תיחשב פטירתו של חבר קיבוץ כעזיבת הקיבוץ. בהתאם לסעיפי התקנון, למנוחה היו זכויות בבית המגורים, וזכויות כספיות. התקנון הוסתר מהתובע והגיע לידי לראשונה רק ביום 9.3.2020, בעקבות פנייתו לרשם האגודות השיתופיות.
22. פרט לאמירה חלולה כי האגודה מודעת להתחייבויותיה ותמלא אותן כנדרש, הנתבעים לא עשו דבר ולא שילמו לתובע מאום.
23. הבקשה לסילוק על הסף שהגישו הנתבעים אינה מתמודדת עם הטענות שעלו בכתב התביעה, המבססות את עילת התביעה.
24. היה והנתבעים היו מגישים כתב הגנה, היה התובע מגיש בקשות לפרטים נוספים, גילוי מסמכים ומתן חשבוניות, שבעקבותיהם וודאי תתבהר התמונה העובדתית והנתבעים היו מנועים מלהסתיר מסמכים ועובדות.
25. סעיפים 77 ו-77א' בתקנון הקיבוץ קובעים כי זכויות החבר או היורש הן שלו בלבד והוא זה שזכאי, לפי שיקול דעתו, להחליט מה יעשה בבית המגורים. בין היתר הוא זכאי להחליט האם לנהל משא ומתן עם הקיבוץ באשר לסכום שבו ירכוש הקיבוץ את הזכויות בבית המגורים. לטענת התובע, התהליך כולו נתון לשיקול דעתו של החבר העוזב או של יורשו, לפי העניין.
26. התובע טען כי הבקשה לסילוק על הסף חסרת בסיס. אין בה הסבר לבסיס המשפטי שמכוחו תפס הקיבוץ חזקה בבית.
27. הנתבעים מתעלמים מדרישתו של התובע למסמכים, אינם ממציאים לתובע את המסמכים המבוקשים על ידיו, ואינם משלמים לתובע את פדיון המניות והרווחים המגיעים לו.
28. התובע הפנה למסמך שכותרתו "פדיון זכויות מגורים נוסח 21/11/16 - נספח להסדר שיוך זכויות המגורים מ-7/9/2005" (נספח י"ב לכתב התביעה), המהווה לטענתו הוכחה לכך, שהסדר השיוך בתוקף ואילו ההחלטה לעניין ביטול השיוך היא החלטה למראית עין.
29. התובע מכחיש את טענת הנתבעים כי היה בכוחו להגיש תביעה לסעד כספי וכי מדובר בהליך המוגש לשיעורין. לטענתו, חוות הדעת שצורפה לכתב התביעה נערכה ביום 29.11.2019, במועד שבו טרם היה בידי תקנון הקיבוץ. לאחר שנחשף התקנון, ולאור הוראת סעיף 77 שבו, חוות הדעת כבר אינה רלוונטית לתביעה.
30. חילוקי הדעות בין התובע לבין הנתבעים אינם חילוקי דעות כספיים. התובענה שהוגשה אינה שלב בדרך לתביעת סעד כספי. רק לאחר שתוכרע תביעתו של התובע, יחליט הוא, כיצד לנהוג. מטרת התובענה היא להחזיר את הזכויות בבית המגורים לבעליהן – הוא התובע.

31. בעניין פדיון המניות והרווחים, אין בידי התובע את המידע הדרוש לכימות סכום התביעה, ולכן, אין בידיו להגיש תובענה כספית. רק לאחר שביהמ"ש יחייב את הנתבעים למסור לתובע מסמכים, ניתן יהיה לגבש תביעה כספית.

32. אשר למעמדו, מדובר בטענת סרק. מעמדו של התובע מעוגן בסעיפים 77 ו-77א' לתקנון הקיבוץ (העוסקים בהפסקת חברות בקיבוץ ובמקרה של פטירת חבר), ומכוח סעיף 81 לתקנון האגודה הקובע כי במקרה של פטירת בעל מניות, תפדה האגודה את מניות המנוח ליורשיו.

33. ביחס לטענת ההתיישנות, טען התובע כי תחילתה של תקופת ההתיישנות הוא במועד שבו נולדה עילת התובענה. בענייננו, עד למועד פטירת המנוחה, ביום 13.2.2019, לא הוקנו לתובע זכויות כלשהן. עילת התביעה נולדה, לדידו, רק עם פטירתה של המנוחה. עוד טען כי תקופת ההתיישנות במקרקעין היא 15 שנים, ולכן, התובענה טרם התיישנה.

תגובת הנתבעים לתשובת התובע

34. בתגובה לתשובה טענו הנתבעים כי בנסיבות העניין סילוק התביעה על הסף אינו סעד קיצוני, אלא סעד מתבקש, שנועד למנוע כפל התדיינויות בין הצדדים. מחיקת התובענה, בנסיבות שבהן ברור כי עומדת לתובע חלופה אחרת למיצוי זכויותיו, שתמנע כפל התדיינויות, אינה סעד קיצוני, ואין בה כדי להביא לנעילת שערי בית המשפט בפניו.

35. ההליכים המקדמיים שאותם מבקש התובע לקיים נועדו לעריכת מסע דייג של ראיות, כדי לתקן את הפגמים שנפלו בתביעה. ברור כי לתובע אין זכות לתבוע את הסעדים ההצהרתיים שתבע, ותביעתו אינה אלא "סעד כספי בתחפושת".

36. התובע אינו מתמודד בתשובתו עם הטענה כי אין לו מעמד לתבוע את הסעדים שתבע. אין בנימוקים שהעלה בכתב התביעה או בתשובתו לבקשה כדי להקים לו מעמד בדין או זכות לתבוע את ההצהרה אודות בטלות החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ.

37. ההחלטה נושא המחלוקת התקבלה בחייה של המנוחה. במשך 7 שנים, מיום קבלת ההחלטה ועד לפטירתה, המנוחה לא ערערה עליה. ניסיונו של התובע לדחות את מועד תחילת תקופת ההתיישנות בטענה כי עילת התביעה נולדה רק עם פטירת המנוחה, משולל כל יסוד עובדתי או משפטי. גם טענת התובע כי מדובר בהתיישנות במקרקעין, דינה להידחות. הסעד העיקרי שנתבע הוא הצהרה כי החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ היא החלטה למראית עין. לא מדובר בזכויות במקרקעין.

38. עוד טענו הנתבעים כי גם קודם למועד ההחלטה על ביטול השיוך, מעולם לא הוקנו למי מחברי הקיבוץ זכויות קנייניות בבתי המגורים. הזכויות בקשר לבתי המגורים לאחר פקיעת החברות בקיבוץ, הן זכויות כספיות בלבד. לכן, גם אם ייקבע כי ההחלטה בדבר ביטול השיוך היא החלטה למראית עין, אין בכך כדי להקנות לתובע זכויות שאינן כספיות.

39. סעיף 77 בתקנון הקיבוץ, שאליו הפנה התובע, אינו רלוונטי לענייננו, שכן הוא עוסק בחבר שחברותו בקיבוץ הופסקה בעודו בחיים, והזכויות על פיו הן זכאויות של החבר. הסעיף הרלוונטי לענייננו הוא סעיף 77א' העוסק בפטירת חבר, וקובע את זכויות העיזבון.

40. הפסיקה קבעה כי כל עוד הליך השיוך טרם הסתיים בפועל, ממשיכים לחול בקיבוץ הכללים שהיו נהוגים בו. כך, לאחר שנפטר חבר קיבוץ, חוזרת החזקה בבית המגורים שהחזיק לקיבוץ.
41. הפדיון הכספי של מניות המנוחה באגודה נקבע בהתבסס על המאזן הרלוונטי, הוא מאזן 2018. על פי חישוב הנתבעים מדובר בסכום של 386,453 ₪. הנתבעים טענו כי אין מניעה שסכום זה יועבר לתובע, כפוף לחתימתו על כתב קבלה ויתור וסילוק.
42. האגודה היא תאגיד פרטי, ולא ציבורי. הדו"חות הכספיים של האגודה כוללים מידע פרטי וכלכלי רגיש. לתובע אין זכות קנויה לעיין בהם.

דיון והכרעה

43. תביעת התובע נחלקת לשני ראשים: האחד, טענות לזכויות בבית המגורים, ובכלל זה, טענות נגד ההחלטה על ביטול שיוך בתי המגורים שקיבלה האסיפה הכללית של הקיבוץ; השני, זכויות הנובעות ממניות המנוחה באגודה.
44. תחילה לעניין בית המגורים; בהקשר זה טען התובע כי ההחלטה שהתקבלה באסיפה הכללית של הקיבוץ מיום 9.12.2012 היא החלטה למראית עין, נעדרת תוקף, וביקש להצהיר על כך. כפעל יוצא מהאמור, החלטת השיוך משנת 2002 (דהיינו, שיוך בתי המגורים לחברי הקיבוץ), תקפה (הסעד הראשון שתבע - סעי' 31.1 בכתב התביעה). בנוסף, הזכויות החוזיות לקבל זכות חכירה לדורות מרמ"י בבית המגורים, שייכות לתובע (הסעד השני - סעי' 31.2).

התיישנות

45. הנתבעים טענו כי עילת התביעה שבבסיס הסעד הראשון התיישנה, שכן החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ, נושא התביעה, התקבלה ביום 9.12.2012 וממועד זה ועד למועד הגשת התביעה כאן חלפו מעל 7 שנים. הגם שאיני מקבלת את טענת התובע כי עילת התביעה נולדה רק במועד פטירת המנוחה, אני דוחה את טענת ההתיישנות. החלטת האסיפה הכללית נושא התביעה, ביטלה את שיוך הדירות בקיבוץ לחברים. מדובר בהחלטה שעניינה זכויות במקרקעין ועילת התביעה קשורה בזכויות במקרקעין. על פי מבחן "תוכן התביעה" [ע"א 9382/02 בולוס ובניו - חברה לאירוח ותיירות בע"מ נ' בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 31 (10.6.2008)], לעניין ההתיישנות, יש להגדיר את התובענה כ"תובענה במקרקעין". בהתאם [לסעיף 25\(2\) בחוק התיישנות, תשי"ח-1958](#), תקופת ההתיישנות בתובענה במקרקעין שאינם מוסדרים היא 15 שנה, ואילו במקרקעין מוסדרים ארכה של תקופת ההתיישנות היא 25 שנה. ברור אם כן, שעילת התביעה התוקפת את החלטת ביטול השיוך מיום 9.12.2012 טרם התיישנה.

העדר מעמד לתובע

46. טענת היעדר המעמד שהעלו הנתבעים היא למעשה טענה להיעדר יריבות בינם לבין התובע. מדובר בטענה השייכת לקבוצת הטענות של היעדר עילה, שלפיה לא קיימת עילת תביעה נגד נתבע מסויים, או לחילופין, לא קיימת עילת תביעה בידי תובע ספציפי. התובע בענייננו, מבקש לתקוף את החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ. אין מחלוקת כי התובע אינו חבר הקיבוץ. השאלה היא, האם במעמדו כיורש של המנוחה, שהייתה חברת קיבוץ, רשאי התובע לתקוף את החלטות האסיפה הכללית של הקיבוץ.

47. אין מחלוקת כי הקיבוץ מאוגד כאגודה שיתופית חקלאית ומסווג כ"קיבוץ מתחדש" בהתאם **לתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות)**, תשנ"ו-1995.

בע"א 8398/00 כץ נ' קיבוץ עין צורים, פ"ד נו(6) 602, 608 (2002) נקבע כך: "קיבוץ הוא סוג מיוחד של אגודה שיתופית. הקיבוץ, כאגודה שיתופית, פועל מכוח החוק ומכוח תקנון הקיבוץ. דברי החקיקה הרלוונטיים הם **פקודת האגודות השיתופיות** (להלן – הפקודה) והתקנות שהותקנו מכוחה".

48. האסיפה הכללית של האגודה היא האורגן המרכזי של האגודה, ובה נקבעת מדיניות האגודה (סמדר אוטולונגי **אגודות שיתופיות – דין ונוהל** כרך א 281 (1995). כל חברי האגודה זכאים להיות חלק מהאסיפה הכללית, ורק חברי אגודה רשאים להצביע בה [חיים נועם ועופר **נועם אגודות שיתופיות הלכות ופסיקה** 245 (מהדורה רביעית, יונתן חסדאי עורך, 2020)].

49. התקנון של אגודה שיתופית הוא בגדר הסכם בין האגודה לבין חבריה, המסדיר את היחסים המשפטיים ביניהם והקובע את הזכויות והחובות הדדיות שלהם, והוא הסכם בין החברים לבין עצמם [ע"א 524/88 "פרי העמק" - אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' שדה יעקב - מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות, מה(4) 529, 547 (1991)].

50. כידוע, חברות באגודה שיתופית נושאת אופי אישי.

בהתאם לאמור, קובעת **תקנה 5(א)(1) בתקנות האגודות השיתופיות (חברות)**, תשל"ג-1973 כי חברות של חבר באגודה שיתופית תפקע במות החבר.

הוראה דומה קבועה בענייננו בסעיף 35 בתקנון הקיבוץ (נספח ז' לכתב התביעה), שבו מפורטים המקרים שבהם פוקעת חברותו של חבר בקיבוץ. ס"ק א' שבו קובע כי החברות פוקעת במותו של החבר. רוצה לומר – כי במות המנוחה, פקעה חברותה בקיבוץ מאליה.

51. "חברות" בקיבוץ או "זכות לחברות" בקיבוץ אינה ניתנת להעברה ואינה עוברת בירושה [חיים נועם ועופר **נועם אגודות שיתופיות הלכות ופסיקה** 188 (מהדורה רביעית, יונתן חסדאי עורך, 2020)]. בהתאם, יורש של חבר קיבוץ שנפטר, אינו זכאי לקבל בירושה את עצם החברות בקיבוץ, ואין הוא נכנס לנעלי הנפטר בהקשר זה.

52. התובע בענייננו אינו חבר קיבוץ, ומעמדו כיוורש של המנוחה אינו מקנה לו חברות כזו. לפיכך, לא ברור מעמדו של התובע בבואו לתקוף את החלטת האסיפה הכללית של הקיבוץ. התובע לא ביסס מעמד כזה. האמור נכון במיוחד נוכח העובדה שהחלטת האמורה התקבלה בשנת 2012, כ-6 שנים עובר למותה של המנוחה, ברוב מוחלט, והמנוחה בחייה לא הביעה התנגדות לכך (עמ' 20 ש' 4-1).

53. נוכח האמור, מסקנתי לגבי הסעד הראשון שתבע התובע, הצהרה כי החלטת האסיפה הכללית מיום 9.12.2012 חסרת תוקף, היא, שאין יריבות בין התובע לבין הנתבעים, ולכן, יש להורות על מחיקתו.

תביעה להצהיר על זכות התובע לקבל זכות חכירה לדורות ופינוי בית המגורים-

54. בסעיפים 31(2) ו-31(3) בכתב התביעה ביקש התובע להצהיר כי הוא הבעלים של הזכויות החוזיות לקבלת זכויות חכירה לדורות מרמ"י בגין בית המגורים. כסעד נלווה לסעד האמור, ביקש התובע לחייב את הקיבוץ לפנות את בית המגורים ולמסור לו את החזקה בו. 79

55. טענות התובע בעניין זה נסמכות על סעיפים 77 ו-77א' לתקנון הקיבוץ, הקובעים כך: "77. נפסקה חברותו של חבר בקיבוץ מסיבה כלשהי, זכאי החבר שנפסקה חברותו, כאמור, לקבל –

- א. כל סכום הרשום לזכותו של החבר בספרי הקיבוץ.
- ב. זכויותיו בקופות גמל לרבות קרנות פנסיה ו/או זכויות מסוג אחר אשר נצברו על שמו על ידו ו/או על ידי הקיבוץ והכל בהתחשב בסעיף קטן ג להלן.
- ג. הזכות להציע לקיבוץ לרכוש את זכויות החבר בדירת המגורים אשר הזכויות בה הינן זכויות החבר העוזב. לא רכש הקיבוץ את זכויות החבר העוזב בדירת המגורים, כאמור, הזכות למכור את זכויותיו בדירת המגורים למי שהקיבוץ ימליץ ואשר התקבל לחברות בקיבוץ והכל בהתאם להוראות הסדר שיוך הדירות.
- ד. קיים הסכם בכתב בין הקיבוץ ובין החבר או החלטת הקיבוץ בדבר החזרת נכסים או כספים שמסר החבר לקיבוץ עם הצטרפותו לקיבוץ או בזמן חברותו בו, ינהגו בו בהתאם להסכם או בהתאם להחלטה.

77א. נפטר חבר, בהיותו חבר קיבוץ, תחשב פטירתו כעזיבה ועזבונו של החבר יהיה זכאי לסכומים להם היה זכאי החבר שנפטר לו עזב את הקיבוץ במועד פטירתו, למעט דמי עזיבה. היו לחבר שנפטר חובות לקיבוץ עובר לפטירתו, ינוכו החובות מזכויות העיזבון, כאמור"

56. שלא כטענת התובע, סעיף 77 בתקנון קובע מה הן זכויות חבר קיבוץ אשר עזב את הקיבוץ בחייו, ואילו סעיף 77א' בתקנון מסדיר באופן ספציפי את זכויות העיזבון במקרה של פטירה. סעיפים אלה מוציאים זה את זה ואינם דרים יחד. סעיף 77א בתקנון, הרלוונטי לענייננו, קובע כי העיזבון יהיה זכאי **לסכומים** שלהם היה זכאי החבר אילו עזב את הקיבוץ במועד פטירתו. מדובר כאמור בזכויות כספיות בלבד, ולא בזכויות קנייניות כלשהן או בזכות חזקה או שימוש בבית המגורים של חבר הקיבוץ שנפטר.

57. התובע הפנה בסיכומיו (סעי' 6) להחלטת האסיפה הכללית מאוגוסט 2005 (נספח ה' לכתב ההגנה), שלטענתו מבססת את הטענות בדבר קיומה של זכות חוזית למנוחה להירשם כבעלת זכות חכירה בבית המגורים. מדובר בהחלטה משנת 2005, כאמור, בעוד ההחלטה בעניין ביטול השיוך התקבלה בשנת 2012. לפיכך, אין בנספח האמור כדי לבסס את טענת התובע.

58. עוד הפנה התובע לנספח י"ב בכתב התביעה, הוא החלטת מזכירות הקיבוץ בעניין פדיון זכות המגורים מיום 21.11.16, המלמדת לטענתו על כך שביטול השיוך נעשה למראית עין. מדובר בנספח הקובע כי במקרה של פטירת חבר תינתן זכות ראשונים לאחד מיורשיו של החבר לקבל את דירת המגורים כהקצאת דירת קבע עבורו, בתנאים המצטברים הבאים: שהנעבר יהיה יורש עפ"י צוואה או צו ירושה; שהנעבר הינו חבר קיבוץ; לנעבר אין דירת קבע אחרת בקיבוץ. במקרה כזה יראו בהעברת זכויות המגורים לנעבר כפדיון מלוא זכויות המגורים ליורש. עוד נקבע בנספח כי כאשר אחד התנאים המצטברים לא התקיים, יוחל על יורשי דירת הנפטר נוהל פדיון זכויות המגורים בעת הפסקת חברות או עזיבה.

59. שלא כפי שטען התובע, נספח זה קובע באופן מפורש כי הזכות המועברת ליורש, שהינו חבר קיבוץ ושאינו לו דירת קבע אחרת בקיבוץ, היא "זכות מגורים". זאת להבדיל מזכות חוזית לקבל זכות חכירה בבית המגורים. עוד קובע הנספח באופן מפורש כי כאשר היורש אינו חבר קיבוץ, כי אז יוחל עליו נוהל "פדיון זכויות המגורים", כלומר – זכויות כספיות. מסמך זה תומך בטענות הנתבעים ומתיישב עם טענות ההגנה דווקא ואינו מבסס את תביעתו של התובע. תשובתו של מר קדמן בחקירתו, שלפיה המזכירות מיישמת את הוראות התקנון והחלטות האסיפה הכללית (עמ' 16 ש' 9, 25-29), מקובלת עלי.

60. נוכח האמור, אפילו אם יעלה בידי התובע להוכיח את טענותיו בכתב התביעה, לא יעלה בידי לקבל את הסעדים שהוא עתר להם – הצהרה על זכויות בבית המגורים של המנוחה בקיבוץ, פינוי בית המגורים ומסירת החזקה בו לידי. למותר לציין כי ממילא, סעדים אלה לא יכולים להיות מוענקים לו כאשר רמ"י, בעלת הזכויות במקרקעין, אינה צד להליך. לפיכך, יש להורות על מחיקת סעדים אלה מכתב התביעה.

תביעה הנוגעת למניות לאגודה

1. בסעיף 31(4) לכתב התביעה ביקש התובע להורות לאגודת חקלאי איל להמציא לו את מאזני האגודה לשנים 2018-2019, תוך ציון סך המניות המונפקות וההון העצמי של האגודה ליום 31.12.2018 וליום 31.12.2019, בצירוף מסמכים המאמתים את ההון העצמי.
2. בדיון ביום 28.1.2021 טענו הנתבעים כי המסמכים שנדרשו נמסרו לתובע וכי הסעד התייאר (עמ' 8 ש' 13-20, עמ' 9 ש' 12-35). התובע טען מנגד כי המסמכים הדרושים טרם הומצאו לידי, וחזר על טענה זו בסיכומיו (סעי' 10).
3. הנתבעים לא חלקו על זכותו של התובע לקבל פדיון כספי בגין זכות המגורים של המנוחה בבית המגורים ופדיון כספי בגין מניותיה באגודה (סעיף 31 לבקשה לסילוק על הסף). אלא שלטענתם, מדובר בסעדים כספיים שלא פורטו בכתב התביעה, ולכן, לא שולמה אגרה בגינם.
4. נוכח עמדתם האמורה של הנתבעים, ולאור בקשת התובע בסיכומיו, להתיר לו לתקן את כתב התביעה, כך שיכלול את הסעד הכספי המבוקש נגד הקיבוץ (סעי' 11), אני מתירה לתובע לתקן את כתב התביעה כך שיכמת ויכלול את הסעדים הכספיים שאותם הוא תובע הן מהקיבוץ והן מהאגודה, וזאת תוך 30 ימים מהיום. כתב הגנה מתוקן יוגש תוך 30 יום לאחר מכן (ימי הפגרה יבואו במניין). התובע יישא בהוצאות הנתבעים בגין בקשה זו בסך 5,000 ₪. בקביעת ההוצאות לקחתי בחשבון, בין היתר, את הצורך של הנתבעים לתקן את כתב ההגנה בעקבות בקשת התובע להתיר לו לתקן את כתב התביעה.

ניתנה היום, ט' אב תשפ"א, 18 יולי 2021, בהעדר הצדדים.

ריקי שמולביץ 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)